

BORNHOLMS MUSEUM
Finn Ole Sonne Nielsen
Sankt Mortens Gade 29
3700 Rønne

Kystdirektoratet
J.nr. 21/20627-11
Ref. Martin Kangas
Christensen
11-03-2022

Dispensation til arkæologiske udgravninger inden for strandbeskyttelseslinjen

Ansøgning

I har søgt om dispensation fra naturbeskyttelseslovens¹ § 15 til arkæologiske udgravninger inden for strandbeskyttelseslinjen på ejendommen matr. nr. 42c Aaker, Søndre Landevej 158, 3720 Aakirkeby. Bornholms Regionskommune.

Afgørelse

Kystdirektoratet giver dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, jf. § 15, til det ansøgte.

Dispensationen gælder kun strandbeskyttelseslinjen. I skal selv undersøge, om projektet kræver tilladelse efter anden lovgivning. Se også redegørelsen neden for.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

I kan læse mere om lovgrundlaget for afgørelsen i bilag 1.

Afgørelsen kan påklages

Afgørelsen kan påklages inden for fire uger.

I må ikke udnytte dispensationen før klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, er dispensationen ikke gældende før klagesagen er færdigbehandlet. I vil få direkte besked fra Kystdirektoratet med oplysninger om, hvordan I skal forholde jer, hvis der bliver klaget over afgørelsen.

I kan se en klagevejledning i bilag 2.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 af lov om naturbeskyttelse.

Redegørelse for sagen

Der ansøges om at udføre arkæologiske udgravninger ved Blykulebakke, ved Boderne på Bornholms sydkyst.

Ansøger beskriver baggrunden for ansøgningen således:

Fritidsarkæolog Brian Wellbelove fandt d. 13.aug. 2020 de første flintafslag 1,2 m dybt i nylig blottet 2,5-3 m høj, næsten lodret skrænt på Blykulebakke. Flinten var blå-hvid pantineret og af en kvalitet der kendes fra den senglaciale boplads ved Vallensgårds mose (First Farmers on the Island of Bornholm 2020 p.18f). Blandt de første fund fandtes en enkel flækkekniv fig.7, den var usædvanlig da vi på Bornholm aldrig har set noget helt tilsvarende. I forbindelse med den årlige Årsberetning gjorde museumsass. René Laursen d. 13.marts 2021 undertegnede opmærksom på fundet og pladsen blev besigtiget sammen med finderens d. 19.marts fig.8.

Med opsamlinger og sonderinger i marts-april og igen november-december – er der tilvejebragt et så stort materiale at det nu står klart at man i Danmark aldrig tidligere har fundet noget helt tilsvarende. Pilespidserne i uroksen fra Vig/Odsherred fra ca 8.600 f.Kr. med de såkaldte Vig-pilespidser ligner pilene fra Blykulebakke fig.11.th., men de bornholmske fund må være fra før kuldeperioden Yngre Dryas 3 (10.650-9.750 f.Kr.) da bopladsen er blevet omlejret i frostkiler. Jens Andresen og Felix Riede fra Århus Universitet har gjort opmærksom på at der i Gramsbergen i Holland findes noget der ligner og hvor fundene knyttes til en kultur der kaldes Epi-Ahrensburg.

De første fund kom d. 25.juni til Nationalmuseet hvor de førende danske stenalderforskere Anders Fischer, Peter Vang Petersen, Mikkel Sørensen og Lasse Sørensen nu har set og gennemgået materialet - særrapport ved universitetslektor Mikkel Sørensen. Lasse Sørensen har kaldt fundene fra Blykulebakke for et 'missing-link' og ikke kun nationalt men også internationalt vil fundet have stor betydning for udforskningen af en periode vi stort set intet kender til. De internationale eksperter: videnskabelig direktør Prof. Dr. Berit Valentin Eriksen ZBSA Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie i Slesvig og prof. Dr. Thomas Terberger Universitetet i Göttingen er orienterede om Blykulebakke-fundet. Der er planer for at studerende fra ZBSA vil kunne indgå i udgravningerne på Blykulebakke i 2022.

Det helt store op til 15 m bredde jordskred er aktuelt direkte truet af havet. Med en søgegrøft vil der blive gjort et forsøg på at sikre evt. Senglaciale fund. Udfordringen er naturligvis at ramme præcist de 'lommer' der måtte være med bopladslag. Vi håber sammen med Ole Bennike at kunne beregne hvor 'jordklodsen' fig.16 oprindelig har siddet i skrænten. Forholdene er komplicerede bl.a. pga. en mulig rest af en historisk skanse og det er derfor ikke givet at en enkelt undersøgelse i 2022 vi være tilstrækkelig til at afklare forholdene. Efter endt undersøgelse vil søgegrøfterne blive tildækkede.

Alt arbejde foregår med håndkraft og fundlagene vil blive tørsoldede igennem 2-3 mm netsold. I udgravningen vil der deltage danske og internationale eksperter med speciale i senglacial tid. Undersøgelsen ledes af

undertegnede i samarbejde med arkæolog Nicolas Braun der vil være daglig leder samt arkæolog Michael Thorsen der vil være ansvarlig for 3D dokumentation og opmåling med totalstation.

Planlagte udgravningsfelter på Blykullebakke 2022. Indsat fra ansøgningen.

Der graves ifølge det oplyste i op til 3 meter dybde i tre felter, som ses på figuren ovenfor. Den aflange søgegrøft på 26 kvm og den trapezformede grøft på 28 kvm vil blive tildækket efter endt udgravning, mens terrænet ved den trekantede udgravning på 16 kvm i toppen af skrænten ikke vil kunne genskabes efter endt udgravning, da terrænet her er meget stejlt.

Området er efter det oplyste præget af hyppige skred på skrænten, og de arkæologiske fund er aktuelt truet af erosion.

Projektområdet ligger inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen for tre bautasten. Der er meddelt dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen til projektet.

Det ansøgte ligger inden for fredningen af Læsø, Nedre del (kendelse nr. 0614000). Fredningsnævnet for Bornholm har meddelt dispensation fra fredningen til projektet.

Arealet er udpeget som overdrev efter naturbeskyttelseslovens §3. Bornholms regionskommune har meddelt dispensation fra udpegningen til projektet.

Bornholms Regionskommune har ved besigtigelse i forbindelse med sagsbehandlingen af §3-sagen konstateret, at der er digesvalereder i en del af udgravningsområdet. Ifølge artsfredningsbekendtgørelsens² §6, stk. 5, må digesvalereder ikke ødelægges i perioden 1. april – 31. august. Af denne grund foretages udgravninger først til september 2022. Over sommeren 2022 tildækkes en del af projektområdet med presenning for at forhindre, at digesvalerne graver nye reder i projektområdet og derved ødelægger de arkæologiske fund. Projektet har været forelagt Miljøstyrelsen, der er myndighed for artsfredningsbekendtgørelsen. Styrelsen har vurderet, at projektet ikke kræver dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen.

Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse

I behandlingen af en ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen skal Kystdirektoratet vurdere, om det ansøgte kan påvirke Natura 2000-områder eller dyre- og plantearter på habitatdirektivets bilag IV. Læs evt. mere herom i bilag 1.

Natura 2000

Det nærmeste Natura 2000-område nr. 252 (Adler Grund og Rønne Banke) ligger ca. 400 meter mod syd. Natura 2000-området er udvidet og består nu også af de tidligere Natura 2000-områder N211 (Hvideodde Rev) og N212 (Bakkebrædt og Bakkegrund). Natura 2000-område nr. 252 omfatter derved habitatområde H211 (Hvideodde Rev), H212 (Bakkebrædt og Bakkegrund), H261 (Adler Grund og Rønne Banke) og fuglebeskyttelsesområde F129. Udpegningsgrundlagene for Natura 2000-området ses i bilag 3.

Det er Kystdirektoratets vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke Natura 2000-området væsentligt. Ved vurderingen er der særligt lagt vægt på afstanden til Natura 2000-området og på at projektet kun har en lokal påvirkning. Det ansøgte vil således efter Kystdirektoratets vurdering ikke medføre en væsentlig påvirkning af de naturtyper, levesteder og/eller arter, som området er udpeget for at bevare, og der er derfor ikke behov for en nærmere konsekvensvurdering.

Bilag IV-arter

På baggrund af et generelt kendskab til bilag IV-arters forekomst i Danmark og deres valg af levested samt gennemgang af offentlige databaser, vurderer Kystdirektoratet, at lokaliteten kan være et potentielt levested for bilag IV-arter.

Arealet er beskyttet natur (overdrev) efter naturbeskyttelseslovens §3. Bornholms Regionskommune har som myndighed for §3-udpegningen besigtiget området og foretaget en vurdering af projektets påvirkning af bilag IV-arterne i forbindelse med deres sagsbehandling af spørgsmålet. Kystdirektoratet tilslutter sig kommunens vurdering, vurderer på denne baggrund ligesom Bornholms Regionskommune, at det ansøgte projekt ikke vil medføre beskadigelse/ ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

² Bekendtgørelse nr. 521 af 25. marts 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt

Begrundelse for afgørelsen

Det ansøgte ligger inden for strandbeskyttelseslinjen og forudsætter derfor dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

Kystdirektoratet vurderer, at der foreligger et særligt tilfælde, idet der er tale om unikke arkæologiske fund. Kystdirektoratet vurderer, at fundets art til en vis grad bør tilsidesætte hensynet til de kystlandskabelige værdier, der er knyttet til kysten, og som er beskyttet gennem bestemmelsen om strandbeskyttelseslinjen.

Kystdirektoratet vurderer desuden, at projektet kun vil have begrænsede varige konsekvenser for oplevelsen af kystlandskabet, idet arealet i et vist omfang vil kunne reableres efter udgravningen. Kystdirektoratet lægger desuden vægt på, at der er tale om kyststrækning, der er erosionstruet og derved er genstand for naturlige forandringer.

Kystdirektoratet har vurderet det ansøgte i forhold til international lovgivning om naturbeskyttelse og konkluderet, at der ikke er hensyn, der taler afgørende imod det ansøgte. Se afsnittet "Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse".

Kystdirektoratet giver på denne baggrund dispensation til de arkæologiske udgravninger som ansøgt.

Med venlig hilsen

Martin Kangas Christensen
makch@kyst.dk

Bilagsliste:

Bilag 1: Lovgivning

Bilag 2: Klagevejledning

Bilag 3: Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Afgørelsen er også sendt til:

- Bornholms Kommune, post@brk.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Bornholm, bornholm@dn.dk
- Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk
- Friluftsrådet, Kreds Bornholm bornholm@friluftsradet.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og dof@dof.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Bornholm, bornholm@dof.dk
- Dansk Botanisk Forening, Sjællandskredsen, oestkredsen@botaniskforening.dk
- Dansk Kano og Kajak Forbund, miljo@kano-kajak.dk
- Danmarks Jægerforbund, sager@jaegerne.dk
- Fredningsnævnet for Bornholm, bornholm@fredningsnaevn.dk
- Miljøstyrelsen, ojl@mst.dk;

Afgørelsen offentliggøres desuden på Kystdirektoratets hjemmeside, www.kyst.dk.

Bilag 1: Lovgrundlag

Naturbeskyttelsesloven

Af naturbeskyttelseslovens³ § 15 fremgår, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af strandbredder eller af andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Formålet med bestemmelserne om strandbeskyttelse er at sikre, at arealerne nær kysten bevares så uberørte som muligt. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn.

Forbuddet mod tilstandsændringer betyder bl.a., at der ikke må opføres bebyggelse, foretages terrænændringer eller etableres beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen. Der må heller ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

En række ændringer er dog umiddelbart undtaget fra forbuddet. Undtagelserne fremgår af lovens §§ 15a og 15b. Kystdirektoratet har desuden mulighed for at dispensere til visse anlæg, eller hvis der er tale om et særligt tilfælde, jf. lovens § 65b.

Af hensyn til de nationale interesser, der er knyttet til kystområderne, administreres bestemmelserne om strandbeskyttelse meget restriktivt. Der dispenseres desuden kun, når dispensationen vil være uden konsekvenser for den fremtidige administration af strandbeskyttelseslinjen.

Lovgivning om international naturbeskyttelse

Ifølge habitatbekendtgørelsen⁴ skal Kystdirektoratet, før der gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, vurdere om det ansøgte i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (en væsentlighedsvurdering). Direktoratet vurderer i den forbindelse, om det ansøgte kan påvirke områdets naturtyper og levesteder samt de arter, som området er udpeget for at bevare. Hvis det ikke kan udelukkes, at det ansøgte kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Kystdirektoratet er desuden forpligtet til at varetage beskyttelseshensyn til en række dyr og planter (arter på habitatdirektivets bilag IV) over alt i landet, det vil sige uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder eller udenfor. Der kan ikke gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de pågældende dyrearter eller ødelægge de pågældende plantearter.

³ Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 af lov om naturbeskyttelse.

⁴ Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Bilag 2: Klagevejledning

Kystdirektoratets afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentliggjort på vores hjemmeside, regnes fristen dog altid fra offentliggørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Der klages via Klageportalen, der kan findes på www.naevneneshus.dk, eller alternativt på www.borger.dk og www.virk.dk. Der logges ind med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer i gebyr at indgive en klage. Betaling foregår via Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Fristen for eventuelt søgsmål ved domstolene er 6 måneder, jf. § 88, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven.

**Bilag 3: Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område nr. 252, Adler
Grund og Rønne Banke (fra [Udkast til Natura 2000-planen 2022-27](#))**

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 211	
Naturtyper:	Rev (1170)
Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.	

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 212	
Naturtyper:	Sandbanke (1110) Rev (1170)
Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.	

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 261	
Naturtyper:	Sandbanke (1110) Rev (1170)
Arter:	Marsvin (1351)
Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.	

Udpegningsgrundlag for det nye fuglebeskyttelsesområde nr. 129 (Fra [Miljøstyrelsens høringsbrev](#)):

F129:
Fugle: Havlit (Trækfugl)